

Elżbieta Nazaruk

Centrum Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Lubelskiej

e.nazaruk@pollub.pl

Lidia Derfert-Wolf

Stowarzyszenie EBIB

lidia.derfert-wolf@ebib.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4424-1159>

Sprawozdanie z IV Konferencji Naukowej Konsorcjum BazTech „Bibliograficzne bazy danych: orientacja na przyszłość”

Słowa kluczowe: bibliograficzne bazy danych, konferencje, BazEkon, BazHum, BazTech, CEJSH, Bibliografia Geologiczna Polski, Polska Bibliografia Lekarska, Polska Bibliografia Literacka, Materia Medica Opoliensis, Biblioteka Nauki, Arianta, sztuczna inteligencja

W dniach 26–27 września 2024 r. na Politechnice Lubelskiej (PL) odbyła się [IV Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech „Bibliograficzne bazy danych: orientacja na przyszłość”](#)¹. Organizatorem wydarzenia było Centrum Informacji Naukowej i Technicznej PL (CINT PL), a wsparcie finansowe uzyskano z MNiSW w ramach programu „Doskonała nauka II – Wsparcie konferencji naukowych”. Celem konferencji była dyskusja na temat stanu obecnego polskich bibliograficznych baz danych oraz scenariuszy ich rozwoju. Integracja środowiska twórców baz danych i wspólne wyznaczenie nowych kierunków działania powinny umożliwić – zgodnie z założeniami organizatorów – zwiększenie powszechnego i otwartego dostępu do publikacji w polskich czasopismach naukowych. Konferencja została skierowana do twórców, dystrybutorów i użytkowników dziedzinowych serwisów bibliograficznych oraz badaczy zajmujących się szeroko pojętą komunikacją naukową, a jej tematyka miała uaktualnić i poszerzyć katalog zagadnień poruszanych na poprzednich [konferencjach Konsorcjum BazTech](#).

W obradach wzięło udział 130 osób z 45 polskich instytucji naukowych. Wśród uczestników znaleźli się m.in. bibliotekarze, wydawcy, muzealnicy, pracownicy instytutów naukowych i naukowcy reprezentujący różne dyscypliny naukowe. Wydarzenie objęte było patronatem honorowym JM Rektora Politechniki Lubelskiej oraz Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich. Patronat medialny zapewniły Stowarzyszenie EBIB, „Forum Akademickie” oraz Pollub.tv. Wsparcia finansowego konferencji udzielili partnerzy merytoryczni, prezentujący swoje oferty na stoiskach, a niektórzy w trakcie wystąpień. Były to następujące firmy: ARFIDO, EBSCO, Clarivate, HAN, Wydawnictwo Naukowe PWN, Aleph Polska, Digital Center i Wydawnictwo Naukowe Helion.

Otwarcia konferencji² dokonali Prorektor ds. Nauki Politechniki Lubelskiej, prof. dr hab. inż. Wojciech Franus oraz dr hab. inż. Maria Mrówczyńska, prof. UZ – podsekretarz stanu w MNiSW oraz

---

¹ Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 30.10.2024 r.

² Na witrynie wydarzenia dostępne są [prezentacje](#) wystąpień. Zapis wideo z konferencji dostępny jest na YouTube: [Dzień 1](#), [Dzień 2](#).

dr Katarzyna Weinper – Dyrektor CINT. Sesję pierwszą „Bibliograficzne bazy danych – krajobraz, tendencje i wyzwania”, którą poprowadził dr Henryk Hollender (Stowarzyszenie EBIB), zainaugurowało nagranie wystąpienia dr hab. Małgorzaty Kowalskiej-Chrzanowskiej, prof. UMK (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) pt. *Bibliograficzne bazy danych kontra wyszukiwarki internetowe – analiza jakości informacji, funkcjonalności i użyteczności*. Prelegentka skupiła się na porównaniu obydwu narzędzi wymienionych w tytule i oceniła ich przydatność w gromadzeniu literatury naukowej, biorąc pod uwagę m.in. interfejs użytkownika, głębokość indeksowania oraz dostępność i wiarygodność oferowanych informacji. Przeanalizowane zostały bazy BazTech, BazEkon i BazHum oraz wyszukiwarki Google, Google Scholar, Yahoo i Bing. Jako największe zalety wyszukiwarek prelegentka wymieniła rozpiętość tematyczną i szeroki zakres treści, a w przypadku baz danych – poziom merytoryczny indeksowanych treści czy dostępność bibliografii załącznikowych i streszczeń indeksowanych artykułów. Autorka stwierdziła, że wyszukiwarki wciąż nie są w stanie w pełni zastąpić bibliograficznych baz danych, choć na niekorzyść tych drugich działają np. konieczność logowania (w niektórych przypadkach), a także wciąż obecne (choć rzadziej niż w wyszukiwarkach) błędy i niespójności bibliograficzne. Na zakończenie podkreśliła znaczenie baz danych w ewaluacji czasopism i dorobku pracowników naukowych, jak również przydatność baz do analizy wskaźników naukometrycznych.

Następnie prof. dr hab. Marek Niezgódka (Centrum Technologii i Nauk Obliczeniowych Politechniki Śląskiej) mówił w swym wystąpieniu o *Infrastrukturze komunikacji naukowej w epoce sztucznej inteligencji*, rozpoczynając od stwierdzenia, że otwarta nauka to oczywistość i powinność, a „zamykanie” jej jest zjawiskiem wtórnym. Prelegent opisał kilka inicjatyw promujących w Europie diamentowy model OA. Podkreślił rolę finansowanego przez UE projektu DIAMAS, którego celem jest zwiększanie widoczności otwartych zasobów oraz określanie standardów otwartej nauki. Zwrócił jednocześnie uwagę na pojawiające się już systemy, np. DORA (San Francisco), EUA (EU) czy COARA, które monitorują funkcjonowanie wyszukiwarek i oceniają jakość informacji przekazywanych przez sztuczną inteligencję (AI). M. Niezgódka zaznaczył, że na gruncie polskim konieczna jest harmonizacja i stawianie na wielodyscyplinowość oraz tworzenie platform integrujących bazy typu BazTech, BazEkon, BazHum. Zwrócił także uwagę na istotną rolę bibliotek i innych instytucji w dokumentowaniu i udostępnianiu informacji oraz w zarządzaniu metadanymi. Podsumowując swoje wystąpienie, zauważył, że aby osiągnąć cel, którym jest dotarcie do nowoczesnego, przejrzystego modelu nauki, należy zintegrować AI z infrastrukturą badawczą oraz otwartymi zasobami.

Druga sesja – „Gromadzenie i opracowanie danych do baz i serwisów agregujących – przegląd praktyk” – której pierwszą część moderowała Dorota Buzdygan (Biblioteka Politechniki Krakowskiej), rozpoczęła się wystąpieniem Doroty Wojewody (Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu). Przedstawiła ona stan obecny i perspektywy rozwoju bibliograficzno-pełnotekstowej bazy BazEkon, rejestrującej zawartość wydawanych w Polsce czasopism i wydawnictw z zakresu nauk ekonomicznych i pokrewnych. Baza, która powstała z inicjatywy Biblioteki Główny Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w 2011 r., tworzona jest dziś przez 35 redaktorów z siedmiu bibliotek uniwersyteckich (Konsorcjum BazEkon). BazEkon wyróżnia się tym, że indeksuje nie tylko czasopisma naukowe, ale i fachowe (łącznie 697 tytułów). Mówiąc o planach, prelegentka wymieniła potrzebę aktualizacji oprogramowania i opisów w bazie (pełne teksty, informacje o licencjach).

Karolina Tabak (Muzeum Historii Polski) zaprezentowała dwa serwisy BazHum – bazę bibliograficzną (900 tytułów) oraz pełnotekstową (400 tytułów), w których dominują teksty z dziedziny historii

(40%). Zdaniem prelegentki największymi zaletami BazHum są otwartość zasobów i wolna dystrybucja metadanych. Prezentując plany rozwoju bazy, K. Tabak wymieniła przede wszystkim scalenie dwóch funkcjonujących odrębnie serwisów, konieczność dostosowania ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz nawiązanie współpracy z innymi bazami czy repozytoriami.

Kolejną bazę danych – BazTech, z zakresu nauk technicznych, ścisłych i ochrony środowiska – zaprezentowała Stanisława Pietrzyk-Leonowicz (CINT PL), która wspomniała o partnerstwie 22 instytucji, głównie polskich uczelni technicznych, działających od 25 lat w Konsorcjum BazTech. Prelegentka zaprezentowała zasady działania konsorcjum, w tym jego strukturę, procedury komunikacji i zakres umowy o współpracy. Zwróciła uwagę na zmianę, jaka zaszła w modelu realizacji projektu dofinansowanego przez MNiSW. Politechnika Lubelska, która jest koordynatorem BazTech od 2022 r., przyjęła model lider-partner, co zacieśniło współpracę zarówno między pełnomocnikami, jak i uczelniami. Mówiąc o perspektywie rozwoju BazTech, referentka podkreśliła m.in. wagę starań o zapewnienie użytkownikom i twórcom bazy nowych rozwiązań technologicznych.

Małgorzata Grabowska (Biblioteka Geologiczna Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie) zarysowała w swoim wystąpieniu obecny stan Bibliografii Geologicznej Polski (BGP), prezentującej dorobek naukowy środowiska polskich geologów oraz przedstawiła plany na przyszłość. BGP ukazuje się od 1922 r. w wersji papierowej, a od 1989 r. tworzona była w oparciu o program CDS/ISIS, później w systemie ALEPH. Za jedno z największych wyzwań prelegentka uznała konieczność dzielenia wielu zadań przy tworzeniu bibliografii w niewielkim zespole biblioteki.

Wystąpienie dr Anety Drabek (Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego) poświęcone było polskimi czasopismami indeksowanymi w bazie z zakresu nauk humanistyczno-społecznych CEJSH. Autorka podkreśliła, że jest w niej indeksowanych 1517 tytułów, z czego 898 czasopism punktowanych MNiSW (65%). Zaznaczyła również, że 19% czasopism występuje jednocześnie w Scopusie, a 34% w bazie DOAJ. Mówiąc o problemach, prelegentka wspomniała o pojawiających się opóźnieniach w publikacjach, przestarzałym oprogramowaniu oraz zduplikowanych rekordach.

Drugą część sesji poprowadziła Lidia Derfert-Wolf (Konsorcjum BazTech), która jako pierwszą zaprosiła do wystąpienia Dorotę Ubysz (Główna Biblioteka Lekarska). Referentka omówiła funkcjonowanie, możliwości i oczekiwania związane z Polską Bibliografią Lekarską (PBL), która działa od 1979 r. Nawiązała też do języka informacyjno-wyszukiwawczego Medical Subject Headings (MeSH), na podstawie którego na gruncie polskim opracowano bazę Tez-MeSH, zawierającą terminologię polską z zakresu medycyny, nauk pokrewnych i organizacji ochrony zdrowia.

W kolejnej prezentacji dr Beata Koper i dr Cezary Rosiński (Instytut Badań Literackich PAN) przedstawili Polską Bibliografię Literacką (PBL), mówiąc m.in. o automatyzacji prac dokumentacyjnych. Polegają one na selekcji danych z baz Biblioteki Narodowej (BN), konwersji formatu MARC21 do struktury danych PBL i prezentacji danych w formatach bibliograficznych (BibTeX, RIS). Prelegenci omówili dotychczasowe rozwiązania technologiczne przyspieszające prace nad bazą oraz metody pozyskiwania danych wykorzystujące sztuczną inteligencję. Powiązanie PBL z API BN oraz możliwościami AI pozwala usprawnić pracę i sprawnie wyszukać pożądane informacje.

Następnie zaprezentowano bazę Materia Medica Opoliensis (MMO), gromadzącą informacje z zakresu wiedzy o naturalnych substancjach leczniczych. Projekt jest realizowany na Uniwersytecie

Opolskim (UO) w Centrum Nowoczesnych Technologii i w Bibliotece UO, a zainicjował go Zbigniew Skotnicki. Prelegentki – Danuta Szewczyk-Kłos i Dorota Wierzbicka-Próchniak (Biblioteka UO) – przedstawiły możliwości użycia bazy w procesach dydaktycznych i naukowych, jak również plany związane z rozwojem MMO. Głównym celem działania bazy jest wsparcie pracowników medycznych i farmaceutów, polegające na analizie działań substancji, projektowaniu kompozycji leków naturalnych czy też ułatwianiu znalezienia odpowiednich lekarstw ziołowych.

Monika Małecka-Krawczyk (Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego, ICM UW) przedstawiła serwis Biblioteka Nauki działający w ramach Platformy Otwartej Nauki ICM UW. Skupiła się na aspekcie otwartego udostępniania pełnotekstowych publikacji (artykułów z czasopism, książek) ze wszystkich dziedzin i dyscyplin. Prelegentka zauważyła, że gromadzenie i opracowywanie danych w Bibliotece Nauki zależne jest od dywersyfikacji źródeł metadanych, uwarunkowań prawnych i zróżnicowania modeli współpracy z partnerami.

Na zakończenie tej sesji A. Drabek omówiła cele, zawartość i źródła danych bazy czasopism elektronicznych Arianta. Wskazała problemy jej aktualizacji (m.in. weryfikacja danych, komunikacja z redakcjami czasopism, „znikanie” periodyków). Oceniała też przydatność bazy, zwracając uwagę na to, że Arianta jest pomocnym źródłem informacji naukowej o polskich czasopismach open access, o punktacji i wskaźnikach impact factor dla pracowników i studentów.

Warto dodać, że w trakcie konferencji uczestnicy mogli oglądać postery prezentujące bazy danych przedstawiane w tej sesji. Znalazły się na nich podstawowe informacje o bazach, jak również treści, które stanowiły uzupełnienie wystąpień.

Ostatnim punktem programu pierwszego dnia obrad był panel dyskusyjny *Współpraca w relacjach: wydawca – redakcja – dziedzinowe bazy danych – serwisy agregujące*, który moderowała Stanisława Pietrzyk-Leonowicz, koordynatorka Konsorcjum BazTech. Do rozmowy zostali zaproszeni: dr Michał Doligalski z Departamentu Innowacji i Rozwoju MNiSW, dr Aneta Drabek reprezentująca bazę CEJSH, prof. Arkadiusz Gola – redaktor czasopisma „Applied Computer Science” (ACS) z Politechniki Lubelskiej, Beata Kłyta z Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego, reprezentująca także Stowarzyszenie Wydawców Szkół Wyższych, Dorota Wojewoda reprezentująca bazę BazEkon oraz Dorota Bazan z zespołu Biblioteki Nauki ICM UW. Na wstępie twórcy baz danych zostali poproszeni o sformułowanie oczekiwań wobec wydawców i redakcji czasopism. A. Drabek wskazała na potrzebę udostępniania pełnych i rzetelnych metadanych oraz pełnych tekstów, jak również na konieczność bieżącego publikowania w sieci nowo wydanych numerów czasopism. D. Wojewoda dodała „życzenie” dbałości o jakość danych oraz bliższej współpracy z wydawcami. Zwróciła też uwagę na zasadność archiwizowania artykułów w sieci i dbania o to, by nie „zginęły” wraz z dezaktywacją linku do nich prowadzącego. D. Bazan wyraziła przekonanie, że warto zachęcać wydawnictwa do publikowania w modelu open access, na licencji w pełni otwartej. Postulowała też dbałość o aktualność metadanych wprowadzanych do baz. Następnie wydawcy i redaktorzy czasopism zostali poproszeni o określenie oczekiwań wobec baz danych. B. Kłyta stwierdziła, że powinny istnieć jednoznaczne kryteria, które umożliwią redaktorom właściwe przygotowanie metadanych i unikanie błędów. A. Gola zauważył, że indeksowanie czasopism w krajowych bazach BazTech, BazEkon czy innych ma dużo mniejsze znaczenie i wartość „rynkową” niż rejestracja w bazach Scopus czy Web of Science (WoS), która przynosi czasopismu prestiż. Z kolei M. Doligalski zwrócił uwagę na dwie kwestie: po pierwsze na konieczność

dialogu między twórcami baz bibliograficznych a redaktorami w celu ustalenia kryteriów dobrych publikacji; po drugie – na potrzeby stworzenia tzw. złotego rekordu, który jako wzorcowy zestaw najbardziej aktualnych i wiarygodnych danych umożliwi wyeliminowanie duplikatów i słabej jakości tekstów. A. Drabek podkreśliła, że większość użytkowników korzysta z Google Scholar (GS), a nie z baz specjalistycznych, jednak GS czerpie dane właśnie z tych baz, z czego wynika, że za pośrednictwem GS użytkownicy korzystają z baz specjalistycznych w otwartym dostępie. D. Bazan dodała, że ważne jest indeksowanie w GS, bo jest to baza szeroko znana oraz, co istotne, darmowa i otwarta, w przeciwieństwie do prestiżowych baz, takich jak Scopus czy WoS. Następnie S. Pietrzyk-Leonowicz zapytała rozmówców, czy indeksowanie w bazach jest ważne i kto decyduje o aplikacji danego czasopisma do konkretnej bazy. B. Kłyta stwierdziła, że o aplikacji do danej bazy decyduje redaktor naczelny czasopisma i przy wyborze często bierze pod uwagę czynnik ekonomiczny, decydując się na najtańszą opcję. A. Gola zauważył, że rozwijające się czasopisma i redakcje na początku drogi aplikują nawet do niezbyt wartościowych, mało sprawdzonych baz. Według niego zdecydowanie lepiej być indeksowanym w kilku, lecz liczących się bazach.

Do dalszej dyskusji, dotyczącej głównie jakości indeksowanych czasopism i publikowanych w nich artykułów oraz udostępnianych metadanych, zostali zaproszeni także uczestnicy obrad. H. Hollender wyraził przekonanie, że w Polsce, wzorem krajów zachodnich, powinny się pojawić ogólnie obowiązujące, konkretne normy zapisu bibliograficznego, co umożliwiłoby wydawnictwom utrzymanie publikowanych tekstów na jednakowo wysokim poziomie. Dodał też, że do weryfikacji treści warto wykorzystywać dziś AI, jednak należy pamiętać, że wynik będzie zależał od precyzji zadanego pytania (promptu). Prof. M. Mrówczyńska poinformowała, że w MNiSW trwają prace nad dokumentem regulującym działalność wydawnictw naukowych w związku z polityką otwartych danych. Zdecydowanie większy nacisk ma zostać położony na darmowe, otwarte udostępnianie tekstów naukowych. M. Mrówczyńska dodała też, że bibliograficzne bazy danych wpisują się w ruch otwartej nauki i stanowią tzw. big data do różnego rodzaju analiz. L. Derfert-Wolf zapytała panelistów, czy rozważają możliwość wymagania od autorów publikacji podawanie linków kierujących do miejsca deponowania danych badawczych. A. Gola stwierdził, że coraz więcej czasopism udostępnia źródła, a Narodowe Centrum Nauki wspiera te działania, promując np. licencję CC-BY. Dodał przy tym, że bardzo istotną funkcję spełniają dziś identyfikatory DOI artykułów naukowych – łatwe do wygenerowania, a bardzo przydatne w procesie wyszukiwania danego tytułu.

W drugim dniu konferencji odbyły się trzy sesje. Pierwsza z nich, zatytułowana „Uwarunkowania techniczne w rozwoju bibliograficznych baz danych” i moderowana przez dra Cezarego Rosińskiego (IBL PAN), rozpoczęła się wystąpieniem dra Stanisława Skórki (Biblioteka Główna Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie) pt. *Bibliograficzne bazy danych w świetle heurystyk architektury informacji – analiza porównawcza na wybranych przykładach*. Autor zaprezentował charakterystyczne elementy architektury informacji bibliograficznych baz danych: metadane, struktura, klasyfikacja i indeksowanie, system wyszukiwania, interfejs użytkownika i integracja z innymi systemami. Dokonał analizy porównawczej wybranych baz na podstawie heurystyk architektury informacji (czytelność struktury, konsystencja i spójność, elastyczność, czytelność etykiet, dostępność informacji, zapewnienie orientacji). Prelegent przedstawił też wyniki oceny bibliograficznych baz danych przeprowadzonych przez studentów architektury informacji. W badaniach brano pod uwagę interfejs zapytań, punkty dostępu, ocenę zbiorów, czytelność metadanych oraz udostępnianie danych.

Kolejny referat *Sztuczna inteligencja w rozwoju bibliograficznych baz danych* zaprezentował dr hab. inż. Przemysław Korytkowski, prof. ZUT (Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie; Ośrodek Przetwarzania Informacji Państwowy Ośrodek Badawczy). Zauważył, że AI może wspierać bazy choćby w zakresie automatyzacji pozyskiwania danych z nowych czy archiwalnych publikacji naukowych. W wystąpieniu przedstawiony został również projekt informatycznego systemu wyodrębniania cytowań z przypisów dolnych przy pomocy algorytmu przetwarzania języka naturalnego oraz algorytmu widzenia maszynowego. Prelegent mówił również o wykorzystaniu AI do czuwania nad poprawnością danych wprowadzonych do baz i deduplikacją powielonych rekordów, a także tworzeniem tzw. złotych rekordów. Pod koniec wystąpienia P. Korytkowski podjął temat bazy Ludzie Nauki, która gromadzi informacje o polskich naukowcach.

Jako ostatni w sesji trzeciej wystąpił dr hab. n. med. Zbigniew Nawrat, prof. IPS (Fundacja Rozwoju Kardiochirurgii im. prof. Zbigniewa Religi, Śląski Uniwersytet Medyczny) z referatem *Czy Medical Robotics Reports będzie pisane przez AI? Czy będzie czasopismem dla robotów? Kiedy?* Prelegent wyraził przekonanie, że dziś poszukiwanie wiedzy w książkach, czasopismach zdaje się wielu użytkownikom stratą czasu – możemy ją uzyskać dużo łatwiej i szybciej, zadając odpowiednie pytanie chatowi GPT. Prelegent zauważył też, że czasy pandemii oraz postępy w dziedzinie informatyki i robotyki sprawiły, że dziś czasopisma mają rację bytu wyłącznie, gdy działają w wersji elektronicznej, najlepiej na otwartej licencji. Odnosząc się do redagowanego przez siebie periodyku „Medical Robotics Reports” (MMR), mówił o planach poszerzenia grona odbiorców o roboty po to, by one mogły pisać dla innych robotów.

Sesję czwartą „Aspekty prawne i inne wyzwania polityki otwartego dostępu” moderowała dr Katarzyna Weinper (CINT PL). Jako pierwsza wystąpiła Magdalena Szuflika-Żurawska (Biblioteka Politechniki Gdańskiej) z prezentacją *Open Knowledge Graphs jako przykład eksploracji komunikacji naukowej w oparciu o integrację danych pochodzących z różnych źródeł*. Według prelegentki wyzwaniem dla twórców baz bibliograficznych jest budowanie adekwatnych powiązań między poszczególnymi elementami dorobku naukowego (*linked data*). Tworzenie specjalistycznych wykresów wiedzy (Open Knowledge Graphs, OKG), które są przykładem integracji danych pochodzących z różnych źródeł (bazy bibliograficzne i bibliometryczne, repozytoria, obiekty cyfrowe) i przedstawienie ich relacji w strukturze hierarchicznej jest odpowiedzią na zapotrzebowanie środowiska naukowego. Autorka omówiła najważniejsze przykłady OKG wraz z ich praktycznym wykorzystaniem przez środowisko naukowe.

Kolejny referat *Wykorzystanie dziedzinowych baz danych w procesie szkolenia sztucznej inteligencji – aspekty prawnoautorskie* odtworzony został w formie nagrania wystąpienia dra hab. Grzegorza Tylca, prof. KUL (Katolicki Uniwersytet Lubelski). Autor określił ramy prawne dotyczące wykorzystania algorytmów sztucznej inteligencji, zawarte w projekcie rozporządzenia UE – akcie o sztucznej inteligencji. Stwierdził, że unijny projekt nie rozstrzyga konieczności respektowania prawa autorskiego przy wykorzystywaniu danych na potrzeby szkolenia AI. Zwrócił też uwagę, że zgodnie z podstawą prawną, na mocy licencji CC-BY i CC0, autor wyraża zgodę na eksploatację własnych wytworów. Płyne stąd wniosek, że autor nie jest w stanie wyłączyć zgody na elektroniczne wykorzystanie własności intelektualnej nawet w celach komercyjnych – tu można bowiem skorzystać z prawa cytatu. Wykorzystanie przez deweloperów systemów AI materiałów chronionych prawem autorskim zawartych w otwartych dziedzinowych bazach danych nie stanowi więc naruszenia prawa, gdyż nie ma możliwości prawnej, by dokonać zastrzeżenia.

Ostatnia sesja konferencji „Znaczenie bibliograficznych baz danych dla nauki, dydaktyki i praktyki” moderowana była przez prof. dr hab. Jadwigę Woźniak-Kasperek (Uniwersytet Warszawski). Jako pierwsza wystąpiła dr Anna Kamińska (Biblioteka Politechniki Śląskiej, Uniwersytet Śląski) z prezentacją *Jakie znaczenie dla użytkowników mają dziedzinowe bazy danych? Badania użytkowników BazEkon i BazTech* autorstwa własnego oraz Lidii Derfert-Wolf (Konsorcjum BazTech). Zaprezentowała wyniki pionierskich w Polsce badań ankietowych dotyczących wpływu dziedzinowych baz na użytkowników. Respondenci zostali poproszeni – w pytaniach zamkniętych i otwartych – o ocenę korzyści płynących z użytkowania baz oraz określenie ich wpływu na edukację, pracę naukową i zawodową. Ankieta została skierowana w szczególności do studentów, pracowników naukowych oraz redaktorów i wydawców czasopism korzystających z BazTech i BazEkon.

W kolejnym wystąpieniu *Dbajmy o polskie czasopisma – tak szybko znikają...* dr A. Drabek podjęła temat nietrwałości polskich czasopism naukowych, z których wiele przestaje się ukazywać i jednocześnie znikają ich witryny internetowe oraz zgromadzone tam archiwa. Problem stanowią też nieaktualne i/lub niedziałające linki na wciąż istniejącej stronie czasopisma. Prelegentka zauważyła, że większość polskich czasopism nie ma opracowanej polityki ochrony danych i długoterminowej archiwizacji zasobów cyfrowych. Autorka wspomniała o projekcie JASPER umożliwiającym darmową archiwizację cyfrową czasopism i podkreśliła rolę baz danych oraz bibliotek cyfrowych w archiwizacji.

Dorota Bazan (ICM UW) w prezentacji *Statystyki wykorzystania zasobów – czarna magia czy pożyteczne narzędzie diagnostyczne?* przedstawiła wykorzystanie baz prowadzonych w systemach wytworzonych przez ICM UW (AGRO, BazTech, CEJSH, DML-PL, PSJD, BN) z pomocą narzędzia Matomo (dawniej Piwik). Zaprezentowała liczby odsłon, liczby pobrań plików czy źródła wejść itp. W zestawieniach widać, skąd użytkownicy wchodzą do baz czy artykułów, np. z wyszukiwarek, z mediów społecznościowych, ze stron zewnętrznych czy z baz specjalistycznych. Z analizy zestawień wynika wyraźny wzrost wejść bezpośrednich z baz, co według prelegentki może oznaczać, że są one coraz lepiej rozpoznawane, a wyszukiwanie jest bardziej specjalistyczne.

Po krótkiej dyskusji J. Woźniak-Kasperek dokonała podsumowania konferencji. Wskazała m.in. na dwa główne obszary refleksji formułowanych w czasie tego dwudniowego spotkania. Pierwszy z nich obejmował niejako zagadnienia podstawowe, a mianowicie problematykę budowania, rozwijania i utrzymywania baz, zaś drugi dotyczył kwestii budowania pomostów między bazami a innymi elementami infrastruktury naukowej, integrowania środowisk i dbania o wartości w celu zwiększenia efektywności, użyteczności i wpływu społecznego baz i szerzej pojętej nauki.

Z rozmów kularowych oraz opinii formułowanych w ankietach oceniających konferencję, można wywnioskować, że okazała się ona ważnym wydarzeniem. Uczestnicy podkreślili zasadność organizowania takich spotkań. Docenili poziom merytoryczny wystąpień prelegentów, a także możliwość skonfrontowania własnych myśli z opinią innych specjalistów. Twórcy oraz użytkownicy baz, serwisów bibliograficznych, a także badacze zajmujący się komunikacją naukową mieli przestrzeń do wymiany myśli i doświadczeń oraz nawiązania współpracy. Już w trakcie obrad można było odnotować konkretne efekty i rozwiązania sygnalizowanych problemów, jak chociażby deklaracja wykorzystania potencjału baz danych w tworzeniu innych serwisów (np. Ludzie Nauki), zapewnienie czerpania informacji z bazy Arianta przez MNiSW czy obietnica „otwarcia” jedynej dotąd niedostępnej publicznie bazy danych Polska Bibliografia Lekarska.

Na koniec nie można pominąć ważnego aspektu integrowania środowiska bazodanowego, które odbyło się w trakcie uroczystej kolacji w nowoczesnym budynku lubelskiego Centrum Spotkania Kultur oraz podczas zwiedzania Lublina pod przewodnictwem kolegi z zespołu CINT PL. Żegnając Lublin i organizatorów konferencji, wielu uczestników wyraziło nadzieję na kolejną konferencję z cyklu „Bibliograficzne bazy danych”.